

اصول پرورش مرغ گینه یا مرغ مروارید (شاخدار)

مرغ شاخدار کلاه‌پوش (*Numida meleagris*)

طبقه‌بندی علمی

فرمانرو:

جانوران

شاخه:

طنابداران

رده:

طنابداران

راسته:

ماکیان سانان

تیره:

Numididae

سرده‌ها

[Agelastes](#)

مرغ شاخدار کلاه‌پوش

[Guttera](#)

تاریخچه:

مرغ شاخدار با نام علمی *Numida meleagris* برگرفته از نام یکی از قهرمانان یونان است. مرغ شاخدار احتمالاً در ابتدا توسط یونانیان باستان نگهداری و پرورش داده می‌شده است. رومی‌ها این مرغ را به عنوان پرنده خانگی نگهداری می‌نموده و یکی از لذیذترین غذاهای آن زمان بشمار می‌رفته است. آنها برای اولین بار این پرنده را با خود به فرانسه بردند. بعد از پایان اقتدار رومی‌ها مرغ شاخدار به دست فراموشی سپرده شد تا این که در قرن ۱۵ میلادی دگر بار بعنوان یکی از سرچشمه‌های مواد غذایی شناخته شد. مرکز اصلی مرغ شاخدار از آفریقا و کشور گینه است به همین خاطر مرغ گینه نیز گفته میشود. امروزه فرانسه بعنوان بزرگترین کشور تولید کننده مرغ گینه در جهان شناخته شد.

همه چیز در مورد گوشت مرغ شاخدار

گوشت مرغ شاخدار در سنین پایین بسیار خوش طعم و مطبوع است و آن را قابل مقایسه با کبک، بلدرچین و قرقاول می‌دانند. از لحاظ میزان انرژی، لاشه مرغ مروارید بعد از گوشت بوقلمون مقام دوم را به خود اختصاص داده است و دارای ۱۳۴ کیلوکالری انرژی به ازای هر ۱۰۰ گرم است. گوشت مرغ مروارید فاقد چربی و حاوی اسیدهای چرب ضروری است.

آفریقا موطن اولیه مرغ مروارید است؛ نام اولیه آن مرغ گینه بوده که می‌تواند معرف منشاء و زادگاه اصلی آن به حساب آید. این مرغ تحت عنوان مرغ شاخدار یا مرغ مروارید نیز شناخته می‌شود.

امروزه مرغان مروارید به عنوان یک منبع اقتصادی قابل توجه به شمار می‌روند. در ایران هنوز آمار دقیقی از تعداد مرغان مروارید وجود ندارد. زیستگاه این مرغ بیشتر در غرب و شمال غرب کشور است. تراکم جمعیت آنها در استان آذربایجان شرقی و اردبیل بیش از سایر مناطق بود و به رنگ‌های خاکستری و خاکستری مایل به آبی و به ندرت سینه سفید مشاهده می‌شود.

این پرنده به علت سر و صدای فراوانی که با دیدن افراد غریبه از خود ایجاد می‌کند و به نوعی نقش نگهبان خانه را ایفاء می‌کند و همچنین باعث کاهش حشرات می‌شود. این پرنده برعکس مرغ، قادر به پنچول زدن به زمین نیست، بنابراین ضرر جزئی به باغ‌های محل پرورش وارد می‌کند.

تخم مرغان مروارید در مقایسه با تخم مرغان معمولی از میزان بالای ویتامین A، B₂ و E برخوردار است و برای تغذیه کودکان در حال رشد و زنان باردار و افراد مسن توصیه می‌شود. وزن لاشه در حدود ۶۷ درصد وزن زنده پرنده است و حاوی اسید آمینه‌های بیشتری نسبت به گوشت مرغ است. فسفر و کلسیم در گوشت مرغ مروارید بیشتر از سایر طیور بوده و میزان کلسترول در زرده تخم مرغ مروارید در کمترین میزان است. مرغان مروارید برای پرورش به محیط خشک نیاز دارند. از طرف دیگر نسبت به بیشتر بیماری‌های متداول در طیور صنعتی مقاوم بوده و تولید آن حتی در شرایط ضعیف مدیریت نیز کمتر تحت تأثیر قرار می‌گیرد. به دلیل مقاومت در بیماری‌ها در مرغ مروارید در این گونه از واکسن‌ها و داروها استفاده نمی‌شود و به همین دلیل علاوه بر کاهش هزینه‌های تولید در هنگام بروز بیماری‌های واگیردار تلفات چندانی ندارند.

به دلیل تخم گذاری مناسب قدرت تولید مثلی خوبی در مقایسه با سایر ماکیان داشته و در ازدیاد نسل به صورت صنعتی از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند. به علت مقاومت خارق العاده در برابر شرایط محیطی و بخصوص دمای مورد نیاز پرورش (مقاومت در درجات دمایی منفی) هزینه های تأمین حرارت را به پرورش دهنده تحمیل نمی کنند. مرغان مروارید قادر هستند تا از مواد کم ارزش استفاده کرده و اقلام فیبری را مورد تغذیه قرار دهند به همین دلیل هزینه های تغذیه ای را کاهش می دهند. با این وجود، بهره برداری بهتر از این گونه مستلزم اجرای پروژه های تحقیقاتی بیشتر درباره افزایش وزن و همچنین قدرت تولید مثلی آن است.

به کارگیری برنامه های نوری جهت افزایش تولید تخم در مرغان مروارید، تعیین نیاز حرارتی مرغان مروارید جهت افزایش بهره وری پرورش در سالن های صنعتی، استفاده از پسماندهای کارخانجات صنایع غذایی و کشاورزی در تغذیه مرغان مروارید و به کارگیری تکنیک های نوین جهت اصلاح ژنتیکی مرغان مروارید از برنامه های تحقیقاتی در مورد مرغان مروارید است. از آنجا که مرغ شاخدار برای پرورش به هزینه های تغذیه ای کمتری نسبت به سایر طیور نیاز داشته و هزینه تأمین حرارت برای پرورش این نوع از ماکیان کاهش چشمگیری دارد و با در نظر گرفتن ارگانیک بودن گوشت مرغ شاخدار می تواند برای پرورش به تولیدکنندگان و علاقه مندان به پرورش طیور معرفی شود تا در سبد غذایی خانوار ایرانی قرار گیرد.

پرورش بصورت سنتی:

در این روش پرندگان در فضایی آزاد یا در محوطه فنس نگهداری می شوند. برای هر پرنده رعایت بهداشت بسیار مهم است زیرا منشاء بیشتر بیماریهای طیور عدم رسیدگی به بهداشت محیط است. در نگهداری بصورت سنتی پرنده از مقاومت بیشتری برخوردار میشود. تاثیر نور خورشید در زیر پوست پرندگان کمک به تولید ویتامین $D3$ می باشد. نقش این ویتامین در تنظیم متابولیسم و فسفر و کلسیم می باشد. به همین علت پرندگانی که در معرض افتاب هستند از استخوان بندی محکم تری برخوردارند. مرغ های شاخدار نیمه وحشی هستند مانند کبک پرواز می کنند اما بر خلاف کبک به محیط عادت می کنند و در محیط آزاد صبح زود به دنبال غذا می روند و معمولاً از مقر خود زیاد دور نمی شوند و باتاریک شدن هوا بر می گردند. حیوانات وحشی قادر به گرفتن آنها نیستند وقتی با آنها روبرو می شوند دسته جمعی با سر و صدای زیاد بسوی دشمن حرکت میکنند که موجب وحشت دشمن شده و فرار می کنند.

باغ ها، زمینهای کشاورزی، محیط های باز، خانه ها با محوطه بزرگ، بهترین مکان ها برای نگهداری این مرغ است. مرغ شاخدار را می توان در کنار مرغ خانگی بوقلمون و ... نگه داری کرد. مرغ شاخدار به ندرت کرچ می شود. به همین دلیل در طول بهار و تابستان حدود ۱۰۰ الی ۱۵۰ عدد تخم می گذارد. در سال های اول من از مرغ و بوقلمون برای جوجه کشی استفاده می کردم. تعداد ۱۵ عدد زیر پای مرغ و تعداد ۲۲ عدد زیر بوقلمون کافیت. به دلیل طبیعی بودن در صد جوجه در اوری بسیار بالاست و مادر میتواند براحتی جوجه ها را بزرگ کند. بهتر است مادر و جوجه ها را تا ۲۰ روزگی در محیطی به مساحت ۱ مترمربع نگهداری کرد و بعد از آن بیرون آورده و به محیط عادت دهید. در طول این مدت ازغذای کرامبل که بصورت پودر است استفاده کنید. جوجه های مرغ شاخدار بسیار ترسو و وحش هستند. اگر بتوانید در چند روز اول تخم مرغ اب پز در کنار دانه به جوجه ها بدهید تمام ویتامین های بدن آنها را تامین میکند. مواظب باشید ظرف ابخوری آنها طوری نباشد که جوجه ها خیس شوند. سعی کنید از ابخوری مخصوص استفاده کنید تا جوجه ها از بین نروند. روباه سمور و زاغ بزرگترین دشمنان جوجه ها هستند. وجود کنه های ریز در بدن جوجه ها موجب از پای در آوردن آنها میشود که در صورت مشاهده می توانید از پودر مورچه به مقدار کم استفاده کنید.

پرورش بصورت صنعتی:

در جوجه کشی مصنوعی دمای مطلوب جهت جوجه در اوری ۳۷,۵ درجه سانتیگراد یا ۹۹,۵ درجه فارنهایت است. رطوبت مناسب بین ۵۵ تا ۶۰ درصد میباشد. حرارت مناسب برای جوجه ها در هفته اول ۳۶ تا ۳۸ درجه سانتیگراد بوده که می توان هر هفته ۲ درجه حرارت را کاهش داد و به ۲۰ درجه سانتیگراد رسانید. رعایت سکوت و نور کم دائمی سبب جلوگیری از ترس جوجه ها و نشان دادن عکس العملهای شدید میگردد. با توجه به مصرف کم اب توسط جوجه ها بهداشت محیط و اب سالم و ظروف تمیز غذا خوری و ضد عفونی محیط توسط قارچ کش های مخصوص سالن های پرورش طیور بخصوص در ۸ هفته اول نقش بزرگی را برای جلوگیری از تلفات احتمالی جوجه ها ایفا می کند. وزن تخم ها در حدود ۴۰ گرم و در نژادهای پرورشی این مرغ تعداد تخم های گذارده شده به ۱۷۰ عدد در طول سال می رسد. اولین تخم به صورت معمول در سن ۳۱ هفتگی گذاشته می شود. احتیاجات پروتئینی مرغ شاخدار بیشتر از مرغان

محلی است. در طول دوران تخم گذاری مرغ مادر نیاز به ۱۰۰ تا ۱۱۰ گرم غذای مناسب چون مخلوط ذرت با کنجاله بادام زمینی تخم پنبه علوفه و... که در واقع تامین کننده نیاز های بدنش چون کلسیم فسفر پروتئین خام لایزین میتونین میتونین سیستین است را دارد. مرغ های شاخدار نسبت به پرندگان دیگر مقاومت بیشتری را در قبال بیماریهای مرسوم در میان طیور همچو بیماریهای ویروسی باکتریایی از خود نشان می دهند. جوجه های مرغ های شاخدار در طول هفته های اول زندگی خویش در مقابل بیماری نیوکاسل مقاوم نیستند. تا کنون بیش از چهارده نوع بیماری (ویروسی-باکتریایی-انگلی و کمبود تغذیه ای به عنوان مثال ویتامین B2 که سبب خمیدگی انگشتان پا میگردد) در بین جوجه ها به ثبت رسیده ولی قدر مسلم آن است که اعمال مدیریت صحیح که نهایتا منجر به رعایت اصول بهداشتی میتواند در هفته اولیه از مرگ و میر جوجه ها جلوگیری بعمل آورد. مرغ های پرورشی بعد از ۱۰ تا ۱۲ هفته با وزن ۱,۶ کیلوگرم به بازار عرضه می گردد. گوشت مرغ شاخدار بسیار نرم و دارای مقدار کمی چربی ولی سرشار از پروتئین و کلسترول کم و نیاسین خوب است و به عنوان تامین کننده منبع ویتامین B6 سلنیوم و ویتامینهای دیگر مورد نیاز بدن انسان میباشد.

خصوصیات:

مهمترین خصوصیت مرغ شاخدار مقاومت بسیار بالای این پرنده در مقابل بیماریهاست. تلفات آن بسیار ناچیز است. این پرنده در برابر گرما نیز مقاومت زیادی دارد. در بعضی از کشورها از مرغ شاخدار جهت از بین بردن آفات مزارع استفاده میشود.

مرغ شاخدار به انگلیسی (Guineafowl): پرنده ای زیبا بوده که همانند کبوتر قادر به پرواز است. این پرنده در حدود ۱۰ تا ۱۵ عدد تخم می گذارد و در دمای ۳۷ درجه در حدود ۲۵ تا ۲۸ روز طول می کشد تا تخم ها به جوجه تبدیل شود. مرغ شاخدار بین ۴۰ تا ۷۰ سانتی متر طول و بین ۷۰۰ تا ۱۶۰۰ گرم وزن دارد.

این پرنده از راه ترکیه وارد مرکز اروپا شده است و اروپاییان در نخستین برخورد با بوقلمون در شمال آمریکا آن را به اشتباه گونه ای از پرنده گینی (همین پرنده (دانستند و به همین دلیل نام کشور ترکیه به اشتباه در زبان انگلیسی بر روی بوقلمون نهاده شد.

مرغان مروارید جزو رده ی پرندگان قرقاول محسوب میشوند، این مرغان به علت دارابودن بدنی قوی و نسبتاً گرد و توپر جلب توجه میکنند. اندازه مرغ گینه ای در نژادهای مختلف متفاوت بوده و ما بین ۴۰ تا ۷۲ سانتیمتر در طول است و وزن آنها نیز به ۷۰۰ گرم تا ۲/۵ کیلو گرم میرسد. معمولاً علامت خاصی برای تشخیص جنسیت این پرنده وجود ندارد ولی قدر مسلم آن است که نرها از ماده‌ها بزرگترند و ماده‌ها دارای جثه ای ظریفتر و صدایی که از خود تولید میکنند تندتر و آرامتر است و شاخ نرها کمی بزرگتر از جنس ماده است.

فعالیت این پرندگان در طول روز است و معمولاً در هنگام گرمای طاقت فرسای ظهر به استراحت پرداخته و در هنگام غروب بدنبال درختی برای گذراندن شب میگردند و تا صبحگاهان بر بالای درخت باقی می مانند. بیشتر فعالیت مرغان گینه ای در طی ساعات اولیه صبحگاه و قبل از غروب آفتاب می باشد. مرغهای آفریقایی در خارج از فصل جفتگیری دارای زندگی اجتماعی و بصورت گروهی می باشند. این رابطه گروهی بسیار قوی و پایدار است. معمولاً گروههای ۱۰ تا ۴۰ تایی هستند اما تا تعداد ۲۰۰ عدد در یک گروه از این پرندگان در ساوانا دیده شده. این پرندگان از قلمرو خاصی برای خویش دفاع نمیکنند و نیاز به حرکت زیاد دارند و بسیار ترسو و عصبی میباشند که سبب جیغ زدنهای پی در پی آنها در هنگام ترس خواهد شد. در فصل جفتگیری معمولاً هر جفت به دنبال مکانی مناسب چون درون تنه درختان، لابلای بوته های انبوه و علوفه های بلند و متراکم و یا در درون سوراخی در زمین گشته و با پیدا نمودن محل مناسب ماده ها شروع به ساخت لانه که جمع آوری علوفه های خشک است، می کنند. در این هنگام نر پرنده از وی جدا شده و در فاصله ای مشخص به نگهبانی و آگاه ساختن مرغ ماده از خطرات احتمالی با صدای بلند می پردازد. در شرایط مناسب این پرندگان تا دو مرتبه در سال اقدام به جفتگیری، تخم گذاری و پرورش جوجه می نمایند.

بلوغ

مرغان شاخدار در سن ۶ تا هفت ماهگی به سن بلوغ میرسند. مرغ مادر اقدام به گذاردن ۴ تا ۱۹ عدد تخم نموده و زمان خارج شدن جوجه ها از تخم ۲۳ تا ۲۸ روز به طول می انجامد. جوجه ها بعد از خارج شدن از تخم بلافاصله لانه را ترک کرده و در کنار والدین بدنبال غذا گشته و به گروه می پیوندند. در تمام مدتی که مادر بر روی تخم ها خوابیده جفت وی به نگهبانی در اطراف لانه می پردازد. بزرگترین دشمن جوجه ها گربه ها، کلاغها و دیگر پرندگان شکاری، جانوران چون سمور و روباه و موش صحرایی و ... می باشند.

متوسط تولید تخم و میزان مصرف دان مرغان مروارید در یک دوره ی ۳۰۰ روزه تخمگذاری

تعداد تخم تولیدی	۱۵۹,۴ عدد
وزن متوسط تخم تولیدی	۴۷,۷ گرم
مقدار دان مصرفی	۱۱۷,۳ گرم
دان مصرف شده برای تولید یک عدد تخم	۲۴۱ گرم
دان مصرف شده برای تولید یک کیلو تخم	۵,۱۵۹ کیلوگرم

مقایسه کمی و کیفی تخم مرغان مروارید و تخم مرغ معمولی

تخم مرغ معمولی	تخم مرغ مروارید	اجزاء
گرم ۵۸ (۱۰۰٪)	گرم ۴۶,۹ (۱۰۰٪)	وزن کل
گرم ۶,۶ (۱۱,۴٪)	گرم ۸ (۱۷,۱٪)	وزن پوسته
گرم ۱۷,۳ (۲۹,۸٪)	گرم ۱۵,۸ (۳۳,۷٪)	وزن زرده
گرم ۳۴,۱ (۵۸,۸٪)	گرم ۲۳,۱ (۴۹,۲٪)	وزن سفیده
۱۰۱ میلی گرم	۶۱,۴ میلی گرم	فسفر
(I.E)۵۵۵	(I.E)۹۲۷	ویتامین a
	۲,۳ میلی گرم	ویتامین E
۰,۱۳ میلیگرم	۷,۶ میلی گرم	ویتامین B2

جوجه کشی

در جوجه کشی مصنوعی دمای مطلوب برای تخم ها ۳۷/۵ درجه سانتیگراد است. حرارت مناسب برای جوجه ها در هفته اول ۳۶ تا ۳۸ درجه سانتیگراد بوده که می توان هر هفته دو درجه حرارت را کاهش داد و به ۲۰ تا ۲۲ درجه سانتیگراد رسانید. میزان رطوبت مناسب بین ۵۵ تا ۶۰ درصد میباشد. رعایت سکوت و نور کم دائمی سبب جلوگیری از ترس جوجه ها و نشان دادن عکس عملهای شدید می گردد. با توجه به مصرف کم آب توسط جوجه ها، بهداشت محیط و آب سالم و ظروف تمیز غذاخوری و ضد عفونی محیط توسط قارچ کشهای مخصوص سالن های پرورش طیور بخصوص در ۸ هفته اول نقش بزرگی را برای جلوگیری از تلفات احتمالی جوجه ها ایفا می کند. وزن تخم ها در حدود ۴۰ گرم و در نژادهای پرورشی این مرغ تعداد تخم های گذارده شده به ۱۷۰ عدد در طول سال می رسد. اولین تخم بطور معمول در سن ۳۱ هفتگی گذاشته می شود. جوجه ها نر مرغان گینه ای در سن ۴ تا ۶ هفتگی از رشد بیشتری برخوردار می باشند. در سن ۱۰ تا ۱۴ هفتگی رشد جوجه های ماده بیشتر از نرها می شود.

عادات غذایی

غذای اصلی این پرندگان تشکیل شده از میوه ، گل ، برگ ، بذر و ریشه گیاهان ، علف و حشراتی همچون کرم ، جیرجیرک ، سوسک ، ملخ ، هزار پا ، عنکبوت ، کنه ، مورچه ، حلزون ، و دگر حشرات بی مهره و حتی مارهای کوچک می باشد . درصد بالای غذای یافت شده با تحقیقاتی که بر روی گونه های وحشی این پرندگان انجام گرفته است مشخص شده که آنان در هنگام یافتن غذا دسته های میمونها را تعقیب میکنند تا ته ماندهای غذاهایی که از بالای درخت به پائین می ریزد را بخورند. این پرندگان حتی بدنبال دسته های پاوینها یا گله های دیگر حیوانات براه می افتند تا حشراتی را که از ترس آنها در چراگاه از جلوی آنان اقدام به فرار کردند را شکار کنند.

در چینه دادن این پرندگان در نوع پرورشی دانه های ذرت بوده البته باید در نظر داشت که در گونه های مختلف تنوع غذایی نیز متفاوت است. احتیاجات پروتئینی مرغ شاخدار بیشتر از مرغ محلی است. در طول دوران تخمگذاری مرغ مادر نیاز به ۱۰۰ تا ۱۱۰ گرم غذای مناسب چون مخلوط دانه ذرت با کنجاله بادام زمینی ، تخم پنبه ، علوفه و غیروه که در واقع تامین کننده نیازهای بدنش چون کلسیم ، فسفر ، پروتئین خام ، لایزین ، میتونین ، میتونین سیستمین است را دارد.

سایر موارد

مرغهای پرورشی بعد از ۱۰ تا ۱۲ هفته با وزن ۶/۱ کیلوگرم به بازار عرضه می گردند. گوشت مرغ گینه ای بسیار نرم و دارای مقدار کمی چربی ولی سرشار از پروتئین و کلسترول کم است و به عنوان تامین کننده منبع ویتامین B6 ، سلنیوم و ویتامینهای دیگر مورد نیاز بدن انسان میباشد.

متأسفانه کشاورزان در آفریقای جنوبی بر اساس یک باور غلط به این پرندگان مفید به چشم آفت می نگرند در صورتیکه هیچگونه دلیل منطقی برای این اندیشه غلط وجود ندارد و در واقع این پرندگان مفید اقدام به از بین بردن آفات مزارع می نمایند. در بعضی نقاط برای مبارزه و کنترل کنه از مرغان شاخدار استفاده می گردد. این پرنده قادر به پرواز در فواصل کوتاه میباشد و محیط آپارتمانی و خانه مکان مناسبی برای نگهداری از آن نمی باشد و فقط محیط های باز چون باغ و مزارع مناسب است. از سر و صدا و انسان بیزار است و بسیار سخت اهلی میشود.

@NovinSanatToiur